Thierry Ruolz

JOURNAEL VAN DE ONGELUCKIGE VOYAGIE VAN 'T JACHT DE SPERWER

Herschreven in modern Nederlands naar het verhaal van de gevangenschap van Hendrik Hamel

Na een schipbreuk zit hij dertien jaar gevangen in Korea en wordt hij de eerste die het land beschrijft.

Journael van de ongeluckige voyagie van 't jacht de Sperwer

Verborgen Azië

Vergeten Reisdagboeken

Journael van de ongeluckige voyagie van 't jacht de Sperwer

Volledige herschrijving in modern Nederlands van het verhaal van de gevangenschap „Journael van de ongeluckige voyagie van 't jacht de Sperwer” door Hendrik Hamel, 1653-1666

Itinerarium Éditions, 2026

Illustraties en omslag: Erik de Boisgrollier
Kaarten: Mapbox, © OpenStreetMap contributors
© 2026 Erik de Boisgrollier. Alle rechten voorbehouden.

De uitgever en de auteur

Itinerarium Éditions

Duizenden buitengewone reisverslagen liggen te slapen in het publieke domein, gevangen in proza dat onleesbaar is geworden. Verouderde taal, achterhaalde wendingen, verloren verwijzingen: deze teksten vinden hun lezers niet meer.

Itinerarium Éditions selecteert de opmerkelijkste van deze verslagen en herschrijft ze volledig in hedendaagse taal, met respect voor de stem van de oorspronkelijke auteur. Het resultaat: getrouwe, vloeiende teksten, klaar voor e-book, paperback en luisterboek.

Thierry Ruolz

Onverzadigbaar lezer en polyglot uit nieuwsgierigheid, vatte Thierry Ruolz een passie op voor de oosterse literaturen na een lang verblijf in Turkije en Iran in zijn twintiger jaren. Als autodidactisch arabist leerde hij Perzisch in het veld, tijdens reizen die hem van Damascus naar Samarkand voerden. Hij brengt het project zijn intieme kennis

van de culturen van de Levant en van Azië. Hij werkt aan de reeksen Verborgen Azië, Het Oude Oosten en Oost-Indië.

Inhoud

Inleiding 11
Hoofdstuk 1: De gok van De Sperwer 18
Hoofdstuk 2: De kust van de doden 23
Hoofdstuk 3: De ketenen van Quelpaert 28
Hoofdstuk 4: De man met de rode baard 32
Hoofdstuk 5: Naar de stad van de koning 41
Hoofdstuk 6: Lijfwacht aan het hof 44
Hoofdstuk 7: Het incident met de Tartaar 49
Hoofdstuk 8: Verbannen naar het zuiden 56
Hoofdstuk 9: Anatomie van het kluizenaarsrijk 62
Hoofdstuk 10: Wetten, martelwerktuigen en monniken . 71
Hoofdstuk 11: Huizen, huwelijken en handel 79
Hoofdstuk 12: Kometen en hongersnood 90
Hoofdstuk 13: Het gesjacher om een jonk 97
Hoofdstuk 14: Naar de vuren van Goto 101
Hoofdstuk 15: Nagasaki, het jaar van de terugkeer . . . 107
Nawoord 118
Cartografische bijlage 121

Verklarende woordenlijst 128
Tijdlijn 134
Register van plaatsen en personen. 141
Verder lezen 147
Gekozen passages. 153
Noot van de uitgever 156

Inleiding

In de nacht van 16 augustus 1653 loopt aan een kust die op geen enkele Hollandse kaart voorkomt een jacht te pletter. De wind giert al vijf dagen, de regen heeft de horizon uitgewist, en schipper Reijnier Egbertsz. heeft de timmerman net toegeschreeuwd dat hij de grote mast moet kappen om de romp te ontlasten. De manoeuvre mislukt. Een golf smijt het schip tegen rotsen die niemand heeft zien aankomen. Vierenzestig man waren aan boord toen het Formosa verliet. Achtentwintig van hen sterven in het eerste uur, verpletterd tussen de planken of meegesleurd door de branding. Bij het ochtendgloren slepen zesendertig overlevenden zich over een zwart strand. Ze weten niet waar ze zijn. Ze weten niet dat ze er pas na dertien jaar weer zullen vertrekken.

Het eiland heet Quelpaert; de Koreanen noemen het Jeju. Het is de zuidelijke voorpost van een koninkrijk dat zich willens en wetens van de wereld heeft afgesloten: het Joseon van de koningen Hyojong en daarna Hyeonjong, sinds de vernedering van 1637 gedwongen vazal van het Qing-rijk, schatplichtig aan Peking, wantrouwig tegenover de Japanners, en voor wie het Westen niet meer is dan een vaag gerucht. Nog nooit heeft een Europees gezantschap

er voet aan wal gezet. Geen enkele Portugese koopman heeft er vaste grond gevonden. Wie als vreemdeling op die kust strandt, komt er volgens een eenvoudige en oude regel nooit meer vandaan. Het hof vreest dat hij buiten de grenzen ook maar iets zou kunnen vertellen over de havens, de vestingen of de schraalheid van de legers. Zonder het te weten zijn deze Hollandse schipbreukelingen zojuist het best gesloten koninkrijk van Azië binnengegaan.

Het is de eeuw van de grote handelscompagnieën. De VOC, de Verenigde Oost-Indische Compagnie, opgericht in 1602, heerst in die tijd over de zeeën tussen Kaap de Goede Hoop en Nagasaki. Ze heeft haar eigen vloten, haar eigen forten, haar eigen verdragen, en ze slaat munt. Haar Aziatische hoofdstad, Batavia, is in een halve eeuw uitgegroeid tot een van de rijkste havens ter wereld. Vanuit die stad is het jacht *De Sperwer* op een broeierige ochtend in juni 1653 uitgevaren, met de opdracht naar Formosa te zeilen, daar de aftredende gouverneur Cornelis Caeser aan boord te nemen en hem vervolgens naar de Hollandse handelspost Deshima in de baai van Nagasaki te brengen. Een gewone route. Een gewone lading: hertenhuiden, suiker, zijde, sappanhout. De storm heeft dat alles weggevaagd.

Onder de overlevenden bevindt zich een jongeman van drieëntwintig, boekhouder aan boord, afkomstig uit Gorinchem (Gorkum) in Zuid-Holland. Hij heet Hendrik Hamel. Hij heeft niets van een avonturier. Hij schrijft niet voor het nageslacht en niet voor salonlezers. Hij is een zoon uit de koopmansmiddenstand, die zich heeft ingescheept om in een paar jaar in de koloniën fortuin te maken, zoals duizenden andere jonge Nederlanders van zijn tijd. Zijn taak aan boord is sober: hij houdt de boeken bij, controleert de inventarissen, tekent de vrachtlijsten mee. Het toeval van de schipbreuk zal hem veranderen in een uniek getuige, in de kroniekschrijver van een gevangenschap van dertien

jaar, en ten slotte in de onvrijwillige volkenkundige van een land waarvan Europa zich nauwelijks een voorstelling kan maken.

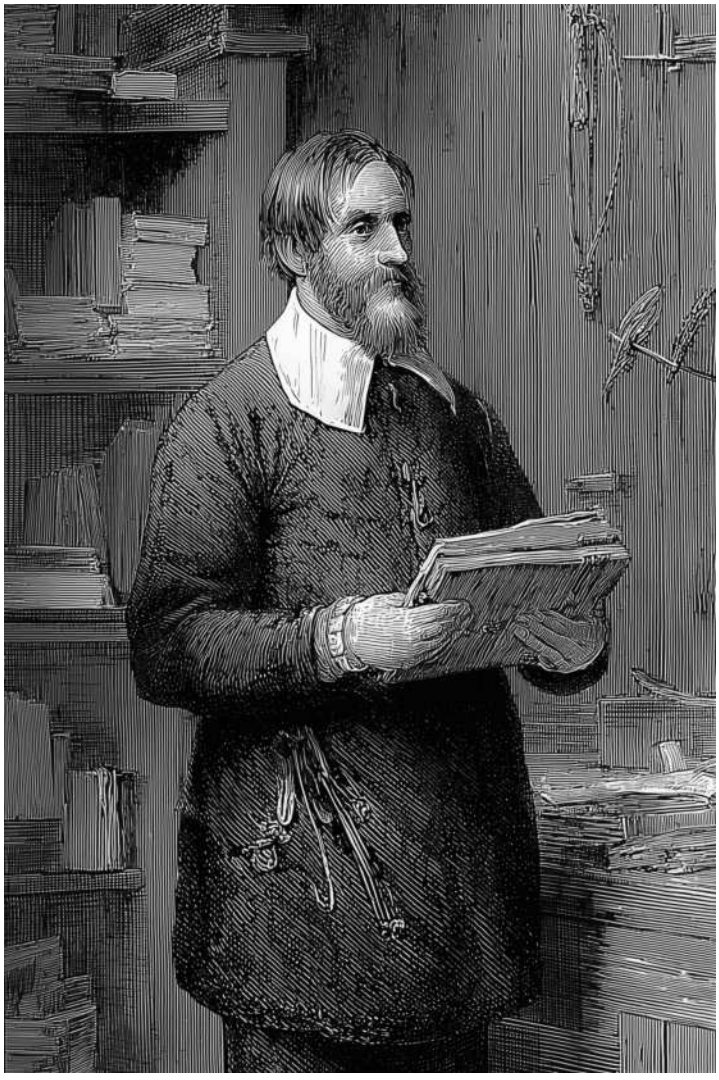
Het verslag dat hij in 1668 in Den Haag opstelt, is geen boek. Het is een ambtelijk rapport. Hamel en zijn overlevende lotgenoten moeten hun dertien jaar afwezigheid verantwoorden om hun achterstallige gage op te eisen. De VOC, op het punt van boekhouding nauwgezet tot aan de wreedheid toe, verlangt een verantwoording van elke verstreken maand. Hamel voert de opdracht uit. Hij schrijft als zeeman en als klerk, zonder één versiering, zonder één klacht die geen boekhoudkundige reden heeft. Die droogheid, die het handschrift had kunnen veroordelen tot een slaap in de archieven, maakt er juist de waarde van uit. Waar een jezuïet zou hebben getheologiseerd en een koopman zou hebben opgesmukt, weegt, meet en dateert Hamel. Een kati rijst kost zoveel cash, Chinese koperen muntjes. De weg van Mokpo naar Hanyang is zoveel Nederlandse mijlen lang. Het blok om de hals weegt zoveel. De ginseng groeit daar. Die koppige vlakheid geeft de tekst zijn documentaire kracht.

In de geschiedenis van de reisverhalen uit de zeventiende eeuw neemt het Journael een bijzondere plaats in. De Europese getuigenissen over Oost-Azië kwamen toen uit twee bronnen: de jezuïtische missionarissen, die China en Japan bekeken met de bijgedachte van de bekeerder, en de dienaren van de VOC, die hun reiswegen verzwegen om hun handelsroutes te beschermen. Hamel is geen van beide. Hij is een gevangene, hij heeft er niet voor gekozen daar te zijn, hij wil niemand overtuigen, hij heeft niets strategisch te verzwijgen. Die blik van een gewone man, dertien jaar lang met dwang vastgehouden in een verboden land, maakt deze tekst onvervangbaar in de ontdekkingsliteratuur van zijn eeuw.

De lezer van vandaag moet drie dingen weten voordat hij dit boek binnengaat. Het eerste: verwacht geen pittoreske taferelen. Hamel schrijft als boekhouder en zoekt nooit naar effect. Geen heldenverhaal, geen psychologische ontleding, geen behagen in het lijden. Wanneer een lotgenoot sterft onder het halsblok, volstaat één regel. Die terughoudendheid, die kan verrassen, is ook het spoor van een tijd waarin men zijn gevoelens niet naar buiten bracht, en waarin een dienstrapport niet werd verward met een dagboek.

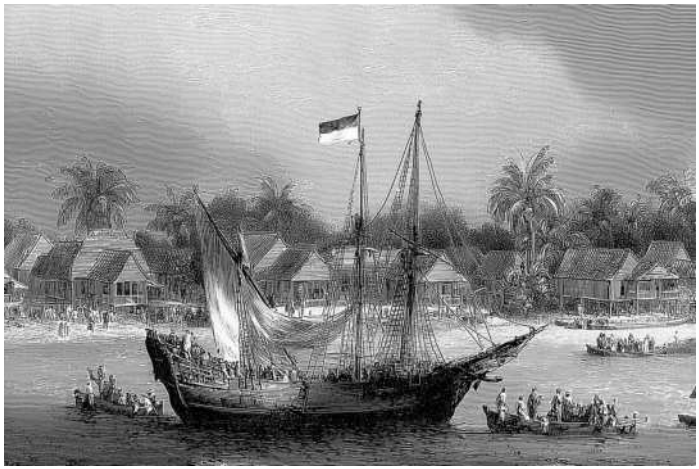
Het tweede: verwacht geen diep cultureel inzicht. Hamel kijkt scherp naar de huizen die van onderen worden verwarmd, naar het schrift in drie soorten, naar de begrafenissen met drie jaar rouw, naar de rol van de boeddhistische monniken. Maar hij spreekt geen vloeiend Koreaans. Hij heeft geen toegang tot het geletterde hof. Hij beschrijft wat een geketende zeeman kan beschrijven: de markten, de lijfstraffen, de wegen, de rantsoenen, de zichtbare rangorden. Zijn Korea is dat van een gevangene. Dat is zijn grens en dat is zijn waarheid.

Het derde: bedenk dat deze tekst op zijn manier een vuistslag in de wereldgeschiedenis is. In 1668 drukt Europa plotseling de eerste nauwkeurige beschrijvingen van een koninkrijk dat het bijna voor een mythe hield. Die kennis zal langzaam de kaarten veranderen, diplomaten voeden en de verbeelding bevruchten. Drieënhalve eeuw later, in een wereld waarin Korea geen raadsel meer is, behoudt het verhaal van Hamel de waarde van een onbewerkt document. Een droge, koppige, bescheiden stem, die zegt wat ze heeft gezien. En wat ze heeft gezien, had vóór haar niemand opgeschreven.

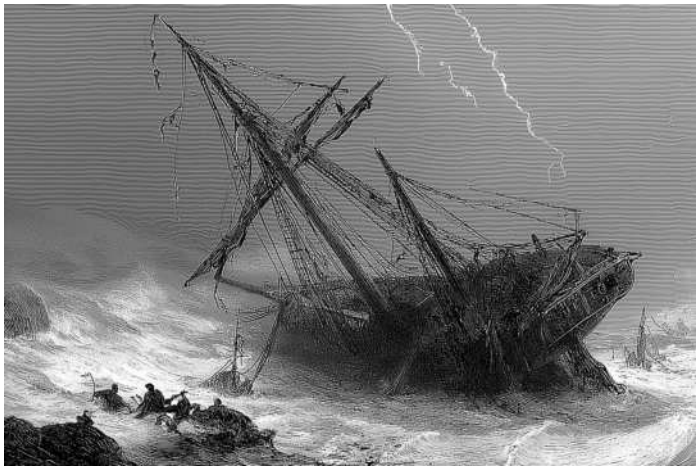
Boekhouder van het jacht De Sperwer en daarna de enige kroniekschrijver van dertien jaar in Korea: Hamel is waarschijnlijk in de dertig wanneer hij in 1668 in Den Haag terugkeert om zijn journaal op te stellen.

De Sperwer verlaat Batavia

Op 18 juni 1653 licht het jacht De Sperwer het anker op de rede van Batavia, hoofdstad van de Oost-Indische Compagnie, om met vierenzestig man aan boord koers te zetten naar Formosa en vervolgens Japan.

Schipbreuk op de riffen van Quelpaert

In de nacht van 15 op 16 augustus 1653 slaat een storm De Sperwer stuk op de zwarte riffen van het eiland Quelpaert, het huidige Jeju, ten zuiden van het Koreaanse schiereiland.

De dageraad op het strand van Quelpaert

In de ochtend van 16 augustus 1653 herkennen zesendertig overlevenden elkaar tussen het wrakhout van het jacht op het zwarte zand, rond het lichaam van hun schipper Reijnier Egbertsz.

Audiëntie bij de gouverneur van Quelpaert

Eind augustus 1653 worden de schipbreukelingen geketend naar de residentie van Moggan gebracht, waar de oude gouverneur Yi Wonjin hen met onverwachte welwillendheid ontvangt.

Hoofdstuk 1: De gok van De Sperwer

Batavia, juni 1653. Het jacht De Sperwer verlaat de rede en zet koers naar Formosa en vervolgens Japan. Vijf dagen storm voor de kust van China en Formosa, tot de nacht van 15 augustus.

Aan Zijne Excellentie Joan Maetsuijcker, gouverneur-generaal, en aan de Heren Raden van Indië draag ik dit journaal op van wat de overlevenden van het jacht De Sperwer hebben doorstaan. Het loopt van de zestiende dag van augustus 1653, toen dit jacht verging op het eiland Quelpaert, dat ook Jeju wordt genoemd en onder de koning van Korea valt, tot de veertiende dag van september 1666, toen wij ontkwamen en Nagasaki in Japan bereikten. Men zal er lezen wat wij in dat koninkrijk hebben geleden, wat de zeden van dat volk zijn en hoe het land eruitziet. Maar laat mij eerst de zaak bij het begin beginnen, toen nog niets van dit alles zich aankondigde.

De gouverneur-generaal en de Raden van Indië wezen ons toe aan de plaats Tayouan, de factorij die de Compagnie op Formosa houdt. Wij zeilden op de achttiende dag van juni 1653 van de rede van Batavia, aan boord van het genoemde jacht. Wij hadden Zijne Excellentie Cornelis

Caesar bij ons, die het bewind over Tayouan en onderhorigheden zou overnemen van de zittende gouverneur, Zijne Excellentie Niclaes Verburgh.

De reis verliep voorspoedig en snel, en op de zestiende dag van juli wierpen wij het anker op de rede van Tayouan. De nieuwe gouverneur ging van boord. Wij losten onze goederen, en de gouverneur en de Raad van Tayouan stuurden ons meteen door naar Japan. Toen de nieuwe lading aan boord was en wij afscheid hadden genomen van Hun Excellenties, zeilden wij op de dertigste dag van diezelfde maand weer uit. Wij moesten onze reis, in Godes naam, met alle mogelijke spoed voortzetten.

Op de laatste dag van juli was het mooi weer. Tegen de avond stak er echter een storm op vanaf de kust van Formosa, en in de nacht die volgde werd hij alleen maar zwaarder.

Op de eerste dag van augustus, bij het krieken van de dag, bevonden wij ons dicht onder een klein eilandje. Wij probeerden de beschutting ervan te bereiken om er te ankeren en enigszins te schuilen voor de harde wind en de holle zee. Met groot gevaar slaagden wij er ten slotte in het anker er achter uit te werpen, zonder veel kabel te kunnen vieren, want achter ons strekte zich een lang rif uit waarop de branding hevig stuk sloeg. De schipper had het eilandje alleen bij toeval gezien, vanuit het raam van de hekgalerij. Zonder die blik was het schip er recht op afgelopen en verloren gegaan, zo dik waren regen en duisternis. Toen hij het voor het eerst zag, waren wij er nog maar een musketschot van verwijderd.

Naarmate het licht werd, ontdekten wij waar het lot ons had heen gesmeten. Wij waren zo dicht onder de Chinese kust beland dat de Chinezen, gewapend, in troepen langs de oever trokken. Zij wachtten er, naar het ons toescheen, op dat wij bij hen zouden stranden. Maar door de genade

van de Allerhoogste liep het anders. Die dag liet de storm niet af; hij nam zelfs toe, en wij bleven de hele nacht op ons anker liggen.

Op de tweede dag in de ochtend keerde de stilte terug. De Chinezen stonden er nog altijd, in groten getale, en loerden op ons als hongerige wolven, of dachten wij dat althans. Om elk gevaar te weren, of het nu van de ankers, van de kabels of van de kust zelf kwam, besloten wij het anker te lichten en weer onder zeil te gaan, om uit hun zicht te verdwijnen en van de oever weg te komen. Die dag en de nacht erop was het meestal bijna windstil.

Op de derde dag in de ochtend zagen wij hoeveel de stroom ons 's nachts had ontstolen: twintig mijlen, twintig volle mijlen weg, afgenomen zonder dat wij er iets tegen konden doen, alsof de zee zelf ons wilde terugvoeren. De kust van Formosa verscheen weer in de verte. Wij zetten koers tussen de twee kusten, bij teruggekeerd mooi weer en een bries zo slap dat zij de razernij van de dag tevoren leek te bespotten.

Die zachtheid hield aan, en zij kwam ons duur te staan. Van de vierde tot de elfde hadden wij haast alleen windstilte en winden die onophoudelijk draaiden: ze duwden ons een eindje voort, namen ons meteen weer terug en lieten ons ronddolen tussen de kust van China en die van Formosa, als een man die loopt zonder te weten waarheen het pad hem voert. Elke dag die wij daar doorbrachten, was een verloren dag op de weg naar Japan, en dat wisten wij.

Op de elfde keerde het slechte weer terug. Het kwam uit het zuidoosten, met zijn regen, en lang konden wij ons er niet over vergissen. Wij zetten koers naar het noordoosten, daarna noordoost ten oosten, en wonnen zoveel zee als wij konden zolang het nog tijd was.

Op de twaalfde, dertiende en veertiende werd het weer alleen maar slechter. De winden draaiden, de buien volgden elkaar op, en wij voerden nu eens een weinig zeil, dan weer helemaal geen, naargelang wat de hemel ons gunde. De zee zwol aan tot ze zo hoog ging dat het schip, door een vreselijk slingeren heen en weer geworpen, zijn naden opende en van alle kanten water begon te maken. De regen hield niet op; hij belette ons de zon te schieten en onze positie te bepalen, en wij voeren in het donker. Meestal moesten wij het vaartuig zonder zeil laten lopen, overgeleverd aan de wind, om niet het gevaar te lopen op een kust te vallen die wij niet meer konden zien.

Op de vijftiende brak alles los.

De wind blies met zo'n kracht dat twee mannen naast elkaar op het dek, die naar elkaar riepen, elkaar niet hoorden en niet verstonden. Wij voerden geen handvol zeildoek meer. Het lek won gaandeweg terrein, en wij moesten ons zonder ophouden aan de pompen uitputten, met gebroken rug en rauwe handen, alleen maar om boven water te blijven. De zee stortte zich op ons; zo nu en dan sloeg zij zulke zware golven aan boord dat wij ons al vergaan, verzwolgen, verloren waanden.

Tegen de avond sloeg een golf bijna het galjoen en de spiegel weg, heel dat uitstekende deel van het achterschip en het platte vlak dat de romp aan de achterkant afsluit, en zij schokte de boegspriet zo hard dat hij er bijna werd afgerukt. Wij dreigden de hele voorsteven te verliezen, en daarmee het hele schip. Wij deden al onze best hem een weinig vast te zetten, maar het slingeren wierp ons op elkaar, en de golven volgden elkaar op zonder ons de tijd te laten.

Daar wij geen beter middel meer zagen om, voor zover mogelijk, aan de zee te ontkomen, oordeelden wij dat wij, om onze levens, het schip en de goederen van de Compagnie te redden, de fok een weinig moesten aanhalen en

althans het onderzeil voor aan moesten zetten, om voor de wind uit te lopen en ons te onttrekken aan het gewicht van de golven die over het dek stortten. Dat was, na God, het beste dat ons restte. Maar terwijl wij dat zeil aanbraasden, nam een golf ons van achteren, zodat de mannen die eraan werkten haast over de rand werden geslagen; het hele dek verdween onder water, en een ogenblik lang waren wij niet meer dan een handvol mannen die zich vastklampten aan wat zij konden vinden.

Toen riep de schipper, boven het lawaai uit:

„Gezellen, houdt u God voor ogen! Slaat de zee ons nog een of twee keer zo, dan sterven wij allen tezamen. Wij kunnen er niet meer tegenop."

Niemand antwoordde. Er was niets te antwoorden.

Omstreeks twee glazen van de tweede wacht, toen het zandloper voor de tweede keer was uitgelopen in de wacht, schreeuwde de uitkijk plotseling in de nacht:

„Land! Land! Het ligt nog maar een musketschot van ons af!"

Duisternis en striemende regen hadden het tot dat ogenblik voor hem verborgen. Wij kapten op staande voet de kabels van de ankers, die al klaarlagen; maar de diepte, het verpletterende geweld van de zee en de hardheid van de wind lieten ze geen tijd om te happen. Het schip stootte meteen. Drie slagen, slechts drie, en de hele romp spleet open. Verscheidene van de onzen, die beneden in hun kooien lagen, hadden geen tijd meer naar boven te komen om hun leven te redden: zij betaalden op de bodem de hoogste prijs. En van hen die op het dek waren, wierpen sommigen zich in zee.

Hoofdstuk 2: De kust van de doden

16 augustus 1653. De dageraad op het strand van Quelpaert. Zesendertig overlevenden van de vierenzestig. Schipper Reijnier Egbertsz. dood teruggevonden. De eerste gewapende bezoekers.

De zee had ons gegrepen en weer uitgespuugd. Een voor een had ze ons door de branding gerold en op het land geworpen, bijna naakt, met een huid die door de rotsen was opengehaald, en daar bleven we zitten zonder echt te geloven dat we in leven waren gebleven. Op de koude steen hoorden we boven het geluid van het water nog een paar kreten. Het waren de onzen, gevangen in het wrak, die om hulp riepen. Maar de nacht was zo dik dat we niemand konden herkennen, niet wisten waarheen we moesten gaan en niet de minste hulp konden bieden. We moesten zo blijven zitten, luisterend naar hun sterven, tot de hemel bleek werd.

Op 16 augustus, bij het eerste licht, gingen zij van ons die nog konden staan langs het strand, luidkeels roepend om de anderen te roepen en te weten hoeveel mannen er aan land waren gekomen. Naarmate de dag steeg, doken hier en daar mannen op, verwilderd, die zich bij ons voeg-

den. Toen er niemand meer kwam, telden we onszelf. We waren met zesendertigen. De meesten, net als de eersten, hadden ernstige wonden.

Toen keerden onze ogen terug naar het wrak, en we zagen een man die tussen twee tonnen zat vastgeklemd, zo hard dat hij nauwelijks kon ademen. We renden erheen om hem te bevrijden. Drie uur later gaf hij de geest, zijn lichaam geheel platgedrukt door de omarming van het hout. We keken elkaar aan zonder iets te zeggen. Dat mooie schip, dat ons vanuit Formosa had gedragen, was nog slechts een hoop splinters op de riffen, en van vierenzestig zielen waren er zesendertig over. In minder dan een kwartier had de zee er achtentwintig genomen.

Dan bleven de doden over. We gingen ze zoeken tussen degenen die de golven hadden aangespoeld. We vonden de schipper, Reijnier Egbertsz., uit Amsterdam, tien of twaalf vadem van het water, uitgestrekt, een arm onder het hoofd als een slapende, en zonder leven. We begroeven hem ter plekke, en met hem zes of zeven matrozen die verspreid over het strand lagen.

Pas toen dachten we aan onszelf. Sinds twee of drie dagen hadden we bijna niets gegeten, want de kok had bij zulk weer zijn vuur niet kunnen aanmaken, en de honger knaagde aan ons. We doorzochten wat de zee tot aan de kust had gedreven. Veel was het niet: een zak meel, een vat waarin nog wat vlees zat, een ander met een bodem spek, en een klein vaatje wijn. Dat laatste kwam goed van pas voor de gewonden, voor wie we het bewaarden. Maar onze grootste kwelling was het vuur. We zagen nergens rook, geen huis, en we hoorden geen mensenstem; het leek ons dat het eiland onbewoond was. Tegen de middag namen regen en wind eindelijk af. Met flarden zeildoek, losgerukt van het wrak, spanden we een tent waaronder we ons allen samendrongen, beschut tegen de regen.

Op de 17e, in dezelfde droefheid verzonken, keken we onophoudelijk naar het binnenland. We hoopten daar Japanners te zien verschijnen die ons terug zouden brengen onder de onzen, want er was geen andere uitweg: de sloep en de boot waren kapotgeslagen en konden ons nergens meer toe dienen.

Voor de middag verscheen er een man. Hij bleef op een kanonschot afstand van de tent staan, onbeweeglijk, ons gadeslaand. We wenkten hem dichterbij te komen; zodra hij ons zag bewegen, nam hij de vlucht. Kort na de middag kwamen er drie anderen, tot op een musketschot afstand, en daar bleven ze staan, weigerend verder te komen. Terwijl wij hen bleven aankijken zonder iets te durven ondernemen, vatte een van de onzen moed, liep recht op hen af en hield hun zijn wapen voor. Als enig antwoord schoten ze op hem. Dat bracht ons in grote verwarring. Ze waren op z’n Chinees gekleed, maar droegen op het hoofd hoeden van gevlochten paardenhaar, zoals we er nooit eerder hadden gezien. We wisten niet wat we ervan moesten denken, noch of we in handen van piraten waren gevallen, of van verbannen Chinezen die op deze kust waren gestrand. Tegen de avond verschenen er honderd gewapende mannen bij de tent, die rondom ons hun kamp opsloegen en de hele nacht op wacht bleven staan om ons te bewaken.

Op de ochtend van de 18e, toen we bezig waren een grotere tent op te zetten, raakte het land voor ons bedekt met mannen. Tegen de middag waren het er duizend, misschien tweeduizend, ruiters en voetvolk door elkaar, die zich in slagorde rond onze schuilplaats opstelden. Ze lieten vier van de onzen naar voren komen: de boekhouder, de opperstuurman, de bootsman en een scheepsjongen. Ze werden tot op een musketschot van hun bevelhebber gebracht. Daar legde men ieder een ijzeren ketting om de hals, waaraan een grote bel hing, zoals onze schapen in

Holland dragen. Zo geboeid dwong men hen op de buik te kruipen, het gezicht tegen de grond, tot vlak voor de veldoverste, hun opperbevelhebber. En dat alles te midden van zulk geschreeuw, uitgestoten door de hele troep, dat het huiveringwekkend was het aan te horen.

Vanuit de tent zagen en hoorden we alles. We zeiden tegen elkaar: „Onze officieren gaan ons voor. Wij volgen weldra.” We dachten dat ons laatste uur was geslagen.

Even later gaf men onze vier mannen een teken om te knielen. De veldoverste richtte enkele woorden tot hen, die zij niet konden verstaan. Ze probeerden met gebaren duidelijk te maken dat ze naar Nagasaki in Japan wilden. Vergeefse moeite: men begreep elkaar nog altijd niet, en zelfs het woord Japan zei hun niets, want zij noemen het niet zo, maar Jeenare of Jirpon. De veldoverste liet toen aan ieder een kop arak inschenken, die brandewijn die zij met vuur stoken, en stuurde hen daarna terug naar de tent.

We begrepen dat dit hele leger was gekomen om te zien of we levensmiddelen verborgen hielden. Omdat ze alleen het vlees en het spek vonden dat uit de golven was gered, boden we die de bevelhebber aan. Een uur later bracht men ieder van ons een beetje rijst, in water gekookt, en werkelijk maar een beetje, uit vrees dat wij, uitgehongerd als men ons waande, zouden lijden onder te veel eten ineens. In de namiddag kwamen al die mannen op ons af rennen, een touw in de hand. De schrik sloeg ons om het hart: we dachten dat ze ons kwamen binden en ter dood brengen. Maar onder luid geroep liepen ze ons voorbij en stortten zich op het wrak, om op één plek aan land bijeen te brengen wat er nog uit te halen viel. 's Avonds kregen we opnieuw een beetje rijst.

Om twaalf uur had de tweede stuurman de hoogte van de zon genomen. Hij had vastgesteld dat dit eiland, dat zij Quelpaert noemen, op drieëndertig graden tweeëndertig minuten ligt.

Hoofdstuk 3: De ketenen van Quelpaert

Overbrenging naar Moggan. Audiëntie bij stadhouder Yi Wonjin. Rantsoen rijst en zout, het oude huis van een verbannen oom van de koning, de eerste weken van een milde gevangenschap.

Op de 19e stonden we nog op het strand, om wat er van onze bezittingen restte aan land te dragen, in de zon te drogen en het hout dat nog wat ijzer bevatte in het vuur te gooien. Die dag gingen onze officieren naar de commandant en naar de admiraal van het eiland, die zich bij hem had gevoegd. Ze brachten elk een verrekijker mee. Ook namen ze een kruik wijn mee, en de zilveren beker van de Compagnie, die tussen de rotsen was teruggevonden, om de wijn in te schenken. De wijn beviel de twee bevelhebbers. Ze dronken er genoeg van om er helemaal vrolijk van te worden, en dat was misschien wel de eerste glimlach die we bij hen zagen. Daarna stuurden ze de onzen met veel vriendelijke gebaren terug naar de tent en gaven ons de beker terug.

De volgende dag, de 20e, verbrandden we de rest van het wrak en al het overgebleven hout om het ijzer eruit te halen. Het casco brandde fel, toen midden uit de vlammen

twee met schroot geladen kanonnen vanzelf afgingen, alsof het vuur alles wat nog in de romp sluimerde op ons wilde ontladen. De knal was vreselijk. Groot en klein sloeg onmiddellijk op de vlucht, en het eiland leek even leeggelopen. Even later kwamen ze met behoedzame passen terug en vroegen ons met gebaren of er nog meer kanonnen zouden donderen. We maakten hun duidelijk van niet. Ze hervatten meteen hun werk en bleven ons twee keer per dag wat voedsel brengen.

Op de 21e liet de commandant 's ochtends enkelen van ons halen en gaf ons te verstaan dat we alle goederen die onder de tent lagen bij hem moesten brengen, zodat ze verzegeld konden worden. We gehoorzaamden, en het verzegelen gebeurde meteen, voor onze ogen. Terwijl we daar zaten te kijken, werden er dieven voor hem gebracht. Die mannen hadden, toen ze de uit de schipbreuk geredde koopwaar in veiligheid brachten, een paar huiden, wat ijzer en andere dingen ontvreemd. Hun buit was op hun rug vastgebonden, zodat iedereen hun misdaad kon zien. Ze werden voor onze ogen gestraft, om duidelijk te maken dat de Koreanen niets van onze bezittingen wilden afnemen. Ze werden onder de voetzolen geslagen met stokken van ongeveer een vadem lang en zo dik als de arm van een jongen, en zo hard dat sommigen hun tenen verloren. Ieder kreeg dertig tot veertig slagen. We bleven sprakeloos kijken, verdeeld tussen afschuw en het vreemde gevoel van troost dat we zo werden beschermd.

Rond het middaguur gaf de commandant ons te kennen dat we zouden vertrekken. Wie zich in het zadel kon houden, kreeg een rijdier; de anderen, wegens hun verwondingen, werden in een hangmat gedragen. 's Middags namen we de weg, onder streng geleide van ruiters en soldaten. 's Avonds overnachtten we in een stadje dat Tadjang heette. Na een karige maaltijd werden we allemaal samen in een

huis gezet om te slapen, maar dat leek meer op een stal dan op een herberg. We hadden ongeveer vier Nederlandse mijlen afgelegd.

Op de 22e stegen we bij het krieken van de dag weer te paard. Onderweg ontbeten we, voor een klein fort waar twee oorlogsjonken lagen. Tegen de middag bereikten we een stad die Moggan heette, de residentie van de stadhouder van het eiland, die de Koreanen de mocxo noemen. Bij aankomst werden we verzameld op een plein voor de residentie, en ieder kreeg een kom canje, die dunne rijstepap die ze aan zwakken geven. We dachten dat dit onze laatste dronk zou zijn en dat we daar allemaal samen zouden sterven, zo angstaanjagend was het schouwspel: de wapens, de oorlogstuigen, het model van de kleding, en vooral de drieduizend man die in het gelid rondom ons stonden, in een uitrusting waarvan we nooit het gelijke hadden gezien, noch bij de Chinezen, noch bij de Japanners.

Meteen werd onze boekhouder met de drie andere officieren voor de stadhouder gebracht, volgens het ceremonieel dat we al hebben beschreven, en ze werden tegen de grond gedrukt. Na een poosje gaf hij hun een teken om op een groot podium in de gemeenschappelijke zaal te klimmen, waar hij als een koning zetelde, en naast hem plaats te nemen. Hij vroeg hun met gebaren waar we vandaan kwamen en waar we heen gingen. We gaven hem, zo goed als dat kon, hetzelfde antwoord als eerder: naar Nagasaki, in Japan. Hij knikte, en het leek of hij er iets van begreep. Intussen werd de rest van de bemanning die kon lopen op zijn beurt in groepjes van vier binnengeleid en op dezelfde manier ondervraagd. Toen alles gezegd en gehoord was, zonder dat we elkaar echter hadden kunnen verstaan, liet hij ons allemaal samen naar een huis brengen dat de woning van een oom van de koning was geweest. Die man

was voor het leven naar deze plek verbannen, en was er gestorven, omdat hij zijn neef had willen onttronen. Het gebouw werd omringd door een sterke wacht.

Elke dag kregen we ongeveer driekwart kati rijst en evenveel tarwemeel; maar de bijspijs was zo schraal, en bovendien van een soort dat we haar niet konden eten, dat we onze honger moesten stillen met een beetje zout als gerecht en een slok water om alles weg te spoelen.

Deze stadhouder, zo zouden we later vernemen, was echter een goed en wijs man. Hij was ongeveer zeventig jaar oud, kwam uit Seoel, de stad van de koning, en genoot aan het hof groot aanzien. Hij liet ons weten dat hij de koning zou schrijven en diens bevelen zou afwachten over wat er met ons moest gebeuren. Omdat het antwoord niet snel kon komen, want er moest twaalf of dertien Nederlandse mijlen zee worden overgestoken en daarna nog zeventig mijlen over land, smeekten we hem ons nu en dan wat vlees en ander voedsel te geven, omdat we het met rijst en zout niet meer volhielden, en ons onze benen te laten strekken en van tijd tot tijd onze kleren te laten wassen, die nog slechts vodden waren. Hij stond toe dat elke dag zes van ons bij toerbeurt naar buiten mochten, en beval dat er voor wat beter eten zou worden gezorgd. Hij liet ons vaak bij zich komen en ondervroeg ons in onze taal en in de zijne, waarbij hij de woorden opschreef, zodat we na verloop van tijd enkele zinnen met elkaar konden wisselen. Soms liet hij ook feesten en andere vermakelijkheden geven om ons verdriet te verdrijven, en hij gaf ons elke dag opnieuw hoop dat we naar Japan zouden worden teruggestuurd zodra het antwoord van de koning kwam. Ten slotte liet hij onze gewonden verzorgen tot ze genezen waren. Zo deed een heiden voor ons wat maar weinig christenen zonder schaamrood hadden kunnen doen.

Hoofdstuk 4: De man met de rode baard

29 oktober 1653: plotseling verschijnt Jan Janse Weltevree, een Hollander uit De Rijp die in 1627 aanspoelde. Mislukte ontsnapping van Quelpaert in het voorjaar van 1654, beschrijving van het eiland.

Op 29 oktober, in de namiddag, kwam een wachter er drie van ons uithalen: de boekhouder, de opperstuurman en de onderbarbier. De gouverneur liet ons halen. We liepen door de binnenplaatsen van Moggan zonder te weten wat men van ons wilde, en men liet ons binnen.

Naast de gouverneur zat een man die we nooit eerder hadden gezien. Hij was lang en gekleed op zijn Koreaans, maar zijn gezicht werd overwoekerd door een lange rode baard, een rood zoals niemand op dit eiland het draagt. De gouverneur keek ons een voor een aan en wees toen naar de onbekende.

„Wat voor man is dit?” vroeg hij met gebaren en door tussenkomst van zijn mensen.

We antwoordden wat onze ogen ons zeiden: een Hollander.

Einde van het fragment

U hebt zojuist de eerste pagina's gelezen van
Journael van de ongeluckige voyagie van 't jacht de Sperwer

De rest van de reis wacht op u, als paperback en e-book:

itinerarium-books.com/nl/boeken/hendrik-hamel-journael-ongeluckige-voyagie-t-jacht-sperwer/

Itinerarium Éditions · itinerarium-books.com